

RAAD VAN STATE
afdeling Wetgeving

advies 60.667/1
van 16 februari 2017

over

een voorontwerp van wet ‘tot
wijziging van de wet van
22 april 1999 betreffende de
boekhoudkundige en fiscale
beroepen’

CONSEIL D'ÉTAT
section de législation

avis 60.667/1
du 16 février 2017

sur

un avant-projet de loi
‘modifiant la loi du
22 avril 1999 relative aux
professions comptables et
fiscales’

Op 15 december 2016 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Minister van Economie verzocht binnen een termijn van dertig dagen, verlengd tot 16 februari 2017, een advies te verstrekken over een voorontwerp van wet ‘tot wijziging van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen’.

Het voorontwerp is door de eerste kamer onderzocht op 9 februari 2017. De kamer was samengesteld uit Marnix VAN DAMME, kamervoorzitter, Wilfried VAN VAERENBERGH en Wouter PAS, staatsraden, Marc RIGAUX en Michel TISON, assessoren, en Wim GEURTS, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Paul DEPUYDT, eerste auditeur-afdelingshoofd.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst van het advies is nagezien onder toezicht van Marnix VAN DAMME, kamervoorzitter.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 16 februari 2017.

*

Le 15 décembre 2016, le Conseil d'État, section de législation, a été invité par le Ministre de l'Économie à communiquer un avis, dans un délai de trente jours, prorogé jusqu'au 16 février 2017, sur un avant-projet de loi ‘modifiant la loi du 22 avril 1999 relative aux professions comptables et fiscales’.

L'avant-projet a été examiné par la première chambre le 9 février 2017. La chambre était composée de Marnix VAN DAMME, président de chambre, Wilfried VAN VAERENBERGH et Wouter PAS, conseillers d'État, Marc RIGAUX et Michel TISON, assesseurs, et Wim GEURTS, greffier.

Le rapport a été présenté par Paul DEPUYDT, premier auditeur chef de section.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise de l'avis a été vérifiée sous le contrôle de Marnix VAN DAMME, président de chambre.

L'avis, dont le texte suit, a été donné le 16 février 2017.

*

1. Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich toegespitst op het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond,¹ alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

*

STREKKING VAN HET VOORONTWERP VAN WET

2. Het om advies voorgelegde voorontwerp van wet strekt in hoofdzaak tot het wijzigen van de wet van 22 april 1999 ‘betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen’. De ontworpen wijzigingen hebben betrekking op, eensdeels, het Instituut van de accountants en de belastingconsulenten (afgekort: IAB) en, anderdeels, het Beroepsinstituut van erkende boekhouders en fiscalisten (afgekort: BIBF).

Met de wijzigingen betreffende het IAB wordt onder meer beoogd om het wettelijk kader te creëren voor het lidmaatschap ervan van stagiairs die het beroep van accountant en belastingconsulent willen uitoefenen (artikelen 3, 4, 6, 15, 17, 18 en 20 van het ontwerp) en voor de kwaliteitstoetsing van de uitoefening van die beroepen (artikel 12). Tevens worden een aantal preciseringen aangebracht in verband met de duur van en de toelating tot de stage (artikelen 8 en 9), alsmede in verband met de strekking en de bekendmaking van de normen en aanbevelingen van het IAB (artikel 11). De beroepsbeoefenaars worden ertoe verplicht om, samen met hun cliënt, een opdrachtbrief op te maken die de uitvoering van iedere prestatie voorafgaat en die de wederzijdse rechten en plichten van de cliënt en de beroepsbeoefenaar “op een evenwichtige wijze” omschrijft (artikel 13). Er wordt in een meer uitgewerkte regeling voorzien met betrekking tot de terechtwijzing van leden van het IAB die tekort komen aan bepaalde verplichtingen (artikel 14).

Met de ontworpen wijzigingen die het BIBF betreffen, wordt onder meer beoogd om een wettelijke grondslag te geven aan de richtlijnen die kunnen worden uitgevaardigd door de Nationale Raad (artikel 21, 1°). De bevoegdheid van de uitvoerende kamers wordt voortaan bepaald door de taal die de betrokkene heeft gekozen in zijn aanvraag tot inschrijving en niet langer door de plaats waar de aanvrager zijn beroep voor het eerst zal uitoefenen of, nadien, door de plaats waar hij zijn hoofdvestiging heeft (artikel 21, 2°). De Duitstalige beroepsbeoefenaars worden aan het toezicht van de uitvoerende kamers, en niet langer aan die van de verenigde uitvoerende kamers, onderworpen (artikel 21, 4°). Voorts wordt de beroepsprocedure geregeld, wat het praktisch bekwaamheidsexamen betreft (artikel 21, 5°), wordt in een gelijkaardige verplichting tot het opmaken van een opdrachtbrief voorzien als het geval is in het kader van het IAB (artikel 22) en worden de regels met betrekking tot de stage gepreciseerd (artikel 23).

Sommige van de wijzigingsbepalingen zijn veeleer technisch van aard (zie bijvoorbeeld de artikelen 10 en 19) of zijn een gevolg van of hangen samen met de inhoudelijke

¹ Aangezien het om een voorontwerp van wet gaat, wordt onder “rechtsgrond” de overeenstemming met de hogere rechtsnormen verstaan.

wijzigingen die het ontwerp beoogt aan te brengen in de wet van 22 april 1999 (zie bijvoorbeeld de artikelen 15 en 17).

Het ontwerp bevat, tot slot, nog een aantal overgangsbepalingen (artikelen 26 tot 29) en een bepaling van inwerkingtreding (artikel 30).

ONDERZOEK VAN DE TEKST

Artikel 4

3. In de Nederlandse tekst van het ontworpen artikel 5, § 3, derde lid, van de wet van 22 april 1999 moeten de woorden “, in hoofd- of bijberoep uitoefent,” worden vervangen door de woorden “, in hoofd- of bijberoep uitoefenen,”.

Artikel 5

4. In de inleidende zin van artikel 5 van het ontwerp moet ook nog melding worden gemaakt van het wijzigende koninklijk besluit van 25 februari 2003 en de wijzigende wet van 2 juni 2013.

5. Artikel 19, § 1, van de wet van 22 april 1999, zal slechts uit één lid bestaan. Het heeft bijgevolg geen zin om artikel 5, 2° en 3°, van het ontwerp te laten aanvangen met respectievelijk de woorden “in paragraaf 1, eerste lid, 2°,” en “in paragraaf 1, eerste lid, 6°,”. Het volstaat te schrijven “in paragraaf 1, 2°,” respectievelijk “in paragraaf 1, 6°,”.

Artikel 6

6. Aan het einde van de Nederlandse tekst van het ontworpen artikel 20, tweede lid, van de wet van 22 april 1999 vervange men de woorden “te voeren” door de woorden “uit te oefenen”.

Artikel 7

7. Anders dan wat het geval is in de Nederlandse tekst van het ontworpen artikel 23, tweede lid, van de wet van 22 april 1999, waarin van “de beslissing” melding wordt gemaakt, wordt in de Franse tekst geschreven “la décision de retrait”. Vraag is of het effectief de bedoeling is om de ontworpen bepaling te beperken tot de kennisgeving van beslissingen tot intrekking, ermee rekening houdend dat in het huidige artikel 23 van de wet melding wordt gemaakt van zowel weigerings- als intrekkingbeslissingen. In ieder geval dienen de Nederlandse en de Franse tekst op dit punt eenvormig te worden gemaakt.

Artikel 8

8. Rekening houdend met de wijzigingen die artikel 5 van het ontwerp beoogt aan te brengen in artikel 19 van de wet van 22 april 1999 dient aan het einde van het ontworpen artikel 24, § 3, eerste lid, van de wet, te worden verwezen naar “artikel 19, § 1, 5°” (niet: artikel 19, 5°). Eenzelfde opmerking geldt ten aanzien van nog andere bepalingen van het ontwerp (zie bijvoorbeeld artikel 9) en ten aanzien van artikelen van de wet van 22 april 1999 die op dat punt een interne verwijzing bevatten die moet worden aangepast.²

9. In het ontworpen artikel 24, § 3, tweede lid, van de wet van 22 april 1999 wordt bepaald dat de stagecommissie de voorwaarden vaststelt die de stagiairs moeten vervullen om te slagen voor het bekwaamheidsexamen. Die bepaling is evenwel in strijd met het bestaande artikel 19, 5°, van de wet, waaruit blijkt dat het de Koning is die het programma en de voorwaarden van het bekwaamheidsexamen dient vast te leggen. De tekst van het ontwerp kan derhalve op dat punt niet ongewijzigd behouden blijven.

Artikel 12

10. Naar analogie van de Franse tekst schrijve men in de Nederlandse tekst van het ontworpen artikel 28, § 3, vierde lid, 4°, van de wet van 22 april 1999 “aan de Raad voorstellen om ten aanzien van een lid een maatregel aan te nemen bedoeld in artikel 29”.

Artikel 21

11. In het ontworpen artikel 45/1, § 8, eerste lid, van de wet van 22 april 1999 (artikel 21, 2°, van het ontwerp), wordt de vrije keuze van de taal in de aanvraag tot inschrijving als uitgangspunt genomen. Het is dan ook de vraag of, ter wille van de coherentie van de regeling, in de ontworpen bepaling het begrip “taalrol” niet het best wordt vervangen door de “gekozen taal”.³ Het is bovendien niet duidelijk welke de precieze draagwijdte is van de zin waarin wordt bepaald dat “[d]e taalrol van een natuurlijk persoon [...] niet [kan] worden gewijzigd”. Indien het de bedoeling is tot uitdrukking te brengen dat de aanvrager in de loop van de procedure van behandeling van zijn aanvraag voor het verdere procedureverloop geen andere taal kan kiezen, zou die bedoeling het best duidelijker tot uitdrukking worden gebracht in de tekst van het ontwerp. Tevens rijst de vraag of er geen praktische bezwaren kunnen zijn verbonden aan de keuze van een andere taal ingeval het niet om een natuurlijk persoon gaat en waarom er wat dat betreft een onderscheid wordt gemaakt. Deze bedenkingen maken het wenselijk dat een en

² Zo zou de wijziging die artikel 9 van het ontwerp beoogt aan te brengen in artikel 25, 2°, van de wet, kunnen worden te baat genomen om de interne verwijzing naar “artikel 19, 3°” van de wet, die in de te wijzigen bepaling voorkomt, aan te passen.

³ In artikel 26, derde lid, van het ontwerp, wordt een onderscheid gemaakt tussen de “taalrol” van het lid of de stagiair, enerzijds, en de “taalrol van zijn keuze”, anderzijds. Deze terminologie en die in artikel 21, 2°, van het ontwerp, zou meer eenvormig moeten worden gemaakt. Daarenboven zou het nuttig zijn indien in de memorie van toelichting zou worden verduidelijkt op welke wijze het gebruik van de term “taalrol” moet worden begrepen voor de toepassing van de verschillende bepalingen van het ontwerp.

ander zou worden verduidelijkt in de commentaar die in de memorie van toelichting bij artikel 21 van het ontwerp wordt gegeven.

Artikel 23

12. In het ontworpen artikel 51, § 1, vierde lid, van de wet van 22 april 1999 wordt bepaald wat volgt:

“Een stagiair die aan het einde van de zesjarige stageperiode niet geslaagd is in het praktisch bekwaamheidsexamen, zal weggelaten worden van de lijst van de stagiairs en kan niet opnieuw ingeschreven worden op deze lijst.”

De aangehaalde bepaling voert voor de stagiairs-boekhouders en stagiairs-boekhouders-fiscalisten een definitieve uitsluiting in. Het is zeer de vraag of een uitsluiting van die aard verenigbaar is met het evenredigheidsbeginsel en of aan het niet-slagen in het praktisch bekwaamheidsexamen niet veeleer een gematigder gevolg moet worden gehecht naar analogie van wat bijvoorbeeld het geval is in het ontworpen artikel 24, § 2, tweede lid, van de wet (artikel 8 van het ontwerp), op grond waarvan stagiairs-accountants en stagiairs-belastingconsulenten die niet slagen voor het bekwaamheidsexamen geen nieuwe inschrijving voor het toelatingsexamen tot de stage kunnen aanvragen “voor het verstrijken van een termijn van drie jaar”.

Artikel 26

13. Ter wille van de duidelijkheid en voor zover dit strookt met de bedoeling van de stellers van het ontwerp wordt voor de eerste twee leden van artikel 26 van het ontwerp de volgende redactie ter overweging gegeven:

“Artikel 45/1, §§ 8, eerste lid, en 9, van de wet van 22 april 1999, zoals gewijzigd door deze wet, is van toepassing op de dossiers die bij de verschillende kamers worden ingeleid vanaf de datum van inwerkingtreding van deze wet.

De beroepen tegen de beslissingen van de uitvoerende kamers die met toepassing van artikel 45/1, § 12, van de wet van 22 april 1999 ingesteld werden vóór de datum van inwerkingtreding van deze wet, worden behandeld volgens de voertaal van de uitvoerende kamer die de bestreden beslissing genomen heeft.”

14. In artikel 26, derde lid, van het ontwerp schrijve men “ingeschreven bij het Beroepsinstituut voor de datum van inwerkingtreding van de artikelen ... van deze wet,” in plaats van “ingeschreven bij het Beroepsinstituut voorafgaandelijk aan de inwerkingtreding van deze bepalingen,”. Rekening houdend met de gedifferentieerde regeling van inwerkingtreding in artikel 30 van het ontwerp dient te worden gerefereerd aan de beoogde specifieke bepalingen van de ontworpen wet.

Een gelijkaardige opmerking kan worden gemaakt bij artikel 26, vierde lid, van het ontwerp.

15. In artikel 26, vijfde lid, van het ontwerp, zou ter wille van de duidelijkheid moeten worden geëxpliciteerd welke “aanvraag” wordt bedoeld. Indien aanvragen worden bedoeld die nodig zijn voor de toepassing van het derde en het vierde lid van artikel 26 van het ontwerp wordt dit het best als zodanig vermeld in het vijfde lid.

Artikel 27

16. Rekening houdend met de gedifferentieerde regeling van inwerkingtreding in artikel 30 van het ontwerp is de zinsnede “op het ogenblik van de inwerkingtreding van deze wet”, in de inleidende zin van artikel 27 van het ontwerp, te algemeen. Gelet op de draagwijdte van artikel 27 van het ontwerp lijkt veeleer te moeten worden gerefereerd aan de inwerkingtreding van de specifieke bepaling van artikel 23 van het ontwerp. Dezelfde opmerking kan worden gemaakt bij artikel 27, 1° en 3°, van het ontwerp.

17. Nog in de inleidende zin van artikel 27 van het ontwerp moet worden melding gemaakt van artikel 51, § 1, van de wet van 22 april 1999, zoals die bepaling wordt vervangen door artikel 23 van het ontwerp.

18. Het valt niet in te zien op welke wijze het in artikel 27, 3°, van het ontwerp beoogde geval zich verhoudt tot het bepaalde in de inleidende zin van artikel 27, waarin het gaat om het “genot” “met betrekking tot de maximumduur van de stage van zes jaar”. In artikel 27, 3°, wordt immers het geval beoogd waarin toepassing wordt gemaakt van het ontworpen artikel 51, § 3, van de wet, waarin het gaat om de voorwaarden waaronder een externe stagiair een rechtspersoon kan oprichten. In voorkomend geval dient het bepaalde in artikel 27, 3°, van het ontwerp te worden opgenomen in een afzonderlijke overgangsbepaling.

Artikel 28

19. De vermelding van “artikel 12, eerste lid, 1°”, in de opsomming van bepalingen van het ontwerp, dient te worden gecorrigeerd. Er is in het ontwerp wel een “artikel 12, 1°” – voor zover dit wordt bedoeld – , maar geen “artikel 12, eerste lid, 1°”.

Artikel 29

20. In artikel 29 van het ontwerp wordt telkens gerefereerd aan “de inwerkingtreding van de artikelen bedoeld in artikel 30 van deze wet”. Allicht worden de artikelen bedoeld die in artikel 30 van het ontwerp worden opgesomd. Het woord “bedoeld” wordt in dat geval het best vervangen door het woord “vermeld”. Daarenboven moet ervan worden uitgegaan dat de betrokken artikelen alle op dezelfde datum door de Koning in werking zullen worden gesteld. Is dit niet het geval, dan dreigt het toepassingsgebied van de ontworpen overgangsbepaling op een rechtsonzekere wijze te worden vastgesteld.

Artikel 30

21. Ook in artikel 30 van het ontwerp wordt melding gemaakt van “[artikel] 12, eerste lid, 1°,” van het ontwerp. Wat dat betreft, kan worden volstaan met een verwijzing naar de opmerking *sub* 19.

*

1. En application de l'article 84, § 3, alinéa 1er, des lois sur le Conseil d'État, coordonnées le 12 janvier 1973, la section de législation a fait porter son examen essentiellement sur la compétence de l'auteur de l'acte, le fondement juridique¹ et l'accomplissement des formalités prescrites.

*

PORTÉE DE L'AVANT-PROJET DE LOI

2. L'avant-projet de loi soumis pour avis a essentiellement pour objet de modifier la loi du 22 avril 1999 'relative aux professions comptables et fiscales'. Les modifications en projet concernent, d'une part, l'Institut des experts-comptables et des conseils fiscaux (en abrégé : l'IEC) et, d'autre part, l'Institut professionnel des comptables et fiscalistes agréés (en abrégé : l'IPCF).

Les modifications relatives à l'IEC visent entre autres à créer le cadre légal pour l'affiliation des stagiaires qui souhaitent exercer la profession d'expert-comptable et de conseil fiscal (articles 3, 4, 6, 15, 17, 18 et 20 du projet) et pour la revue qualité de l'exercice de ces professions (article 12). Un certain nombre de précisions sont par ailleurs apportées en ce qui concerne la durée du stage et l'admission à ce dernier (articles 8 et 9), ainsi que la portée et la publication des normes et recommandations de l'IEC (article 11). Les professionnels sont tenus d'établir avec leur client, préalablement à l'exécution de toute prestation, une lettre de mission précisant « de manière équilibrée » les droits et devoirs réciproques du client et du titulaire de la profession (article 13). Un dispositif plus détaillé est prévu concernant le rappel à l'ordre des membres de l'IEC qui ne remplissent pas certaines obligations (article 14).

Les modifications en projet concernant l'IPCF ont notamment pour objet de procurer une base légale aux directives qui peuvent être édictées par le Conseil national (article 21, 1°). La compétence des chambres exécutives est désormais déterminée par la langue choisie par l'intéressé dans sa demande d'inscription et non plus par le lieu où le demandeur exercera sa profession pour la première fois ou, ultérieurement, par celui de son principal établissement (article 21, 2°). Les professionnels germanophones sont soumis au contrôle des chambres exécutives et plus à celui des chambres exécutives réunies (article 21, 4°). En outre, le projet règle la procédure de recours en ce qui concerne l'examen pratique d'aptitude (article 21, 5°), il prévoit une obligation, similaire à celle qui est prévue dans le cadre de l'IEC, d'établir une lettre de mission (article 22) et il précise les règles relatives au stage (article 23).

Certaines des dispositions modificatives sont de nature plutôt technique (voir par exemple les articles 10 et 19) ou résultent des modifications de fond que le projet entend apporter dans la loi du 22 avril 1999, ou sont à mettre en rapport avec celles-ci (voir par exemple les articles 15 et 17).

¹ S'agissant d'un avant-projet de loi, on entend par « fondement juridique » la conformité avec les normes supérieures.

Enfin, le projet contient encore un certain nombre de dispositions transitoires (articles 26 à 29) et une disposition d'entrée en vigueur (article 30).

EXAMEN DU TEXTE

Article 4

3. Dans le texte néerlandais de l'article 5, § 3, alinéa 3, en projet, de la loi du 22 avril 1999, on remplacera les mots « , in hoofd- of bijberoep uitoefent, » par les mots « , in hoofd- of bijberoep uitoefenen, ».

Article 5

4. Dans la phrase liminaire de l'article 5 du projet, on mentionnera encore l'arrêté royal modificatif du 25 février 2003 et la loi modificative du 2 juin 2013.

5. L'article 19, § 1er, de la loi du 22 avril 1999 ne comportera qu'un seul alinéa. Il est inutile, dès lors, que l'article 5, 2° et 3°, du projet commence respectivement par les mots « dans le paragraphe 1er, alinéa 1er, 2°, » et « dans le paragraphe 1er, alinéa 1er, 6°, ». Il suffit d'écrire respectivement « dans le paragraphe 1er, 2°, » et « dans le paragraphe 1er, 6°, ».

Article 6

6. À la fin du texte néerlandais de l'article 20, alinéa 2, en projet, de la loi du 22 avril 1999, on remplacera les mots « te voeren » par les mots « uit te oefenen ».

Article 7

7. Contrairement au texte néerlandais de l'article 23, alinéa 2, en projet, de la loi du 22 avril 1999, qui mentionne « de beslissing », le texte français fait état de « la décision de retrait ». La question se pose de savoir s'il s'agit effectivement de limiter la disposition en projet à la notification de décisions de retrait, compte tenu du fait que l'article 23 actuel de la loi mentionne tant les décisions de refus que les décisions de retrait. En tout cas, le texte français et le texte néerlandais doivent être uniformisés sur ce point.

Article 8

8. Compte tenu des modifications que l'article 5 du projet vise à apporter à l'article 19 de la loi du 22 avril 1999, on fera référence, à la fin de l'article 24, § 3, alinéa 1er, en projet, de la loi, à « l'article 19, § 1er, 5° » (et non : l'article 19, 5°). Une même observation peut également être formulée à l'égard d'autres dispositions du projet (voir par exemple l'article 9) et

des articles de la loi du 22 avril 1999 qui, sur ce point, contiennent une référence interne qu'il convient d'adapter ².

9. L'article 24, § 3, alinéa 2, en projet, de la loi du 22 avril 1999 dispose que la commission de stage détermine les conditions que doivent remplir les stagiaires pour « accéder » à [lire : réussir] l'examen d'aptitude. Cette disposition est toutefois contraire à l'article 19, 5°, en vigueur, de la loi, dont il ressort que c'est au Roi qu'il revient de fixer le programme et les conditions de l'examen d'aptitude. Le texte du projet ne peut dès lors rester en l'état sur ce point.

Article 12

10. Par analogie avec le texte français, on écrira, dans le texte néerlandais de l'article 28, § 3, alinéa 4, 4°, en projet, de la loi du 22 avril 1999 « aan de Raad voorstellen om ten aanzien van een lid een maatregel aan te nemen bedoeld in artikel 29 ».

Article 21

11. L'article 45/1, § 8, alinéa 1er, en projet, de la loi du 22 avril 1999 (article 21, 2°, du projet) se fonde sur le libre choix de la langue dans la demande d'inscription. La question se pose dès lors de savoir si, dans un souci de cohérence de la réglementation, il ne serait pas préférable de remplacer la notion de « rôle linguistique » par celle de « langue choisie » dans la disposition en projet ³. En outre, on n'aperçoit pas la portée précise de la phrase disposant que « [l]e rôle linguistique d'une personne physique ne peut pas être modifié ». S'il s'agit d'indiquer qu'au cours de la procédure de traitement de sa demande le demandeur ne peut pas choisir une autre langue pour la suite de la procédure, mieux vaudrait le mentionner plus clairement dans le texte du projet. La question se pose également de savoir si le choix d'une autre langue ne risque pas de soulever des objections pratiques dans l'hypothèse où il ne s'agirait pas d'une personne physique et pourquoi une distinction est opérée à cet égard. Compte tenu de ces considérations, il est souhaitable d'apporter quelques précisions dans le commentaire de l'article 21 du projet qui est donné dans l'exposé des motifs.

Article 23

12. L'article 51, § 1er, alinéa 4, en projet, de la loi du 22 avril 1999 s'énonce comme suit :

« Un stagiaire qui, au terme de la période de stage de six ans, n'a pas réussi l'examen pratique d'aptitude, sera omis de la liste des stagiaires et ne pourra plus y être réinscrit ».

² Ainsi, la modification que l'article 9 du projet entend apporter à l'article 25, 2°, de la loi, pourrait être mise à profit pour adapter la référence interne à « l'article 19, 3° » de la loi, qui figure dans la disposition à modifier.

³ L'article 26, alinéa 3, du projet opère une distinction entre le « rôle linguistique » du membre ou du stagiaire, d'une part, et le « rôle linguistique de son choix », d'autre part. Il conviendrait d'uniformiser davantage cette terminologie et celle de l'article 21, 2°, du projet. Il serait utile, par ailleurs, de préciser dans l'exposé des motifs de quelle manière doit s'interpréter la notion de « rôle linguistique » pour l'application des différentes dispositions du projet.

La disposition citée instaure une exclusion définitive pour les comptables stagiaires et les comptables-fiscalistes stagiaires. Force est de se demander si une exclusion de cette nature est compatible avec le principe de proportionnalité et si un échec à l'examen pratique d'aptitude ne doit pas plutôt avoir un effet plus modéré, comme tel est le cas, par exemple, à l'article 24, § 2, alinéa 2, en projet, de la loi (article 8 du projet), en vertu duquel les experts-comptables stagiaires et les conseillers fiscaux stagiaires qui ne réussissent pas l'examen d'aptitude ne peuvent pas solliciter une nouvelle inscription à l'examen d'admission au stage « avant l'expiration d'un délai de trois ans ».

Article 26

13. Par souci de clarté et si telle est l'intention des auteurs du projet, il est suggéré de rédiger les deux premiers alinéas de l'article 26 du projet comme suit :

« L'article 45/1, §§ 8, alinéa 1er, et 9, de la loi du 22 avril 1999, modifié par la présente loi, est applicable aux dossiers introduits auprès des différentes chambres à partir de la date d'entrée en vigueur de la présente loi.

Les recours contre les décisions des chambres exécutives introduits en application de l'article 45/1, § 12, de la loi du 22 avril 1999 avant la date d'entrée en vigueur de la présente loi, sont traités selon la langue véhiculaire de la chambre exécutive qui a pris la décision attaquée ».

14. À l'article 26, alinéa 3, du projet, on écrira « inscrit à l'Institut professionnel avant la date d'entrée en vigueur des articles ... de la présente loi » au lieu de « inscrit à l'Institut professionnel avant l'entrée en vigueur du présent article ». Compte tenu du régime différencié d'entrée en vigueur fixé à l'article 30 du projet, on fera référence aux dispositions spécifiques visées de la loi en projet.

Une observation similaire peut être formulée à l'égard de l'article 26, alinéa 4, du projet.

15. Par souci de clarté, il conviendrait de préciser à l'article 26, alinéa 5, du projet, quelle « demande » est visée. S'il s'agit des demandes nécessaires pour l'application des alinéas 3 et 4 de l'article 26 du projet, mieux vaudrait le mentionner expressément à l'alinéa 5.

Article 27

16. Compte tenu du régime différencié d'entrée en vigueur prévu à l'article 30 du projet, le segment de phrase « au moment de l'entrée en vigueur de la présente loi », dans la phrase introductive de l'article 27 du projet, est trop général. Vu la portée de l'article 27 du projet, il paraît plutôt qu'il faille viser l'entrée en vigueur de la disposition spécifique de l'article 23 du projet. Une même observation peut être formulée à l'égard de l'article 27, 1° et 3°, du projet.

17. Toujours en ce qui concerne la phrase introductive de l'article 27 du projet, il convient de mentionner l'article 51, § 1er, de la loi du 22 avril 1999, tel qu'il est modifié par l'article 23 du projet.

18. On n'aperçoit pas comment le cas visé à l'article 27, 3°, du projet s'articule avec la phrase introductive de l'article 27, où il est question du « bénéfice » « concernant la durée maximale du stage de six ans ». En effet, l'article 27, 3°, vise le cas dans lequel est appliqué l'article 51, § 3, en projet, de la loi, qui fixe les conditions auxquelles un stagiaire externe peut constituer une personne morale. Le cas échéant, l'article 27, 3°, du projet devra faire l'objet d'une disposition transitoire distincte.

Article 28

19. On corrigera la mention de l' « [article] 12, alinéa 1er, 1° », dans l'énumération des dispositions du projet. Ce dernier contient effectivement un « article 12, 1° » – pour autant que ce soit de cela qu'il s'agisse –, mais pas d' « article 12, alinéa 1er, 1° ».

Article 29

20. L'article 29 du projet fait chaque fois référence à « l'entrée en vigueur des articles visés à l'article 30 de la présente loi ». Sans doute s'agit-il des articles énumérés à l'article 30 du projet. Dans ce cas, mieux vaudrait remplacer le mot « visés » par le mot « mentionnés ». Il faut considérer en outre que le Roi mettra tous les articles concernés en vigueur à la même date. Si tel n'est pas le cas, le champ d'application de la disposition transitoire en projet risque d'être fixé d'une manière incertaine du point de vue de la sécurité juridique.

Article 30

21. L'article 30 du projet mentionne également « [l'article] 12, alinéa 1er, 1°, » du projet. Sur ce point, il peut suffire de faire référence à l'observation formulée au point 19.

DE GRIFFIER - LE GREFFIER

DE VOORZITTER - LE PRÉSIDENT

Wim GEURTS

Marnix VAN DAMME